

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра української філології

Курсова робота на тему:

**ПИТАННЯ СУЧАСНОГО УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ:
ТЕКСТОЦЕНТРИЗМ, ПРАКТИЧНО-МОВЛЕННЄВА
СПРЯМОВАНІСТЬ, ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ**

Студентки групи СОукр 20-19
педагогічного факультету романо-германської
та української філології
Спеціальності 014 Середня освіта;
спеціалізації 014.01 Українська мова і
література, освітньо-професійної програми
Українська мова і література,
англійська мова, зарубіжна література
Шевчук Катерини Олександрівни

Науковий керівник:
канд. пед. наук, доцент Таранік-Ткачук К. В.

Кількість балів _____
Національна шкала _____
Оцінка ЄКСТ _____

Члени комісії: _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Київ — 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПОКАЗНИКИ СУЧАСНОГО УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	
1.1. Урок української мови як форма освітнього процесу.....	5
1.2. Система методів і прийомів для навчання української мови у закладах загальної середньої освіти.....	9
1.3. Методичні показники сучасного уроку української мови	13
Висновки до розділу 1.....	15
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ УРОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ МЕТОДИЧНИХ ІННОВАЦІЙ.....	
2.1. Текстоцентризм як головний принцип підбору навчального матеріалу на уроці мови.....	17
2.2. Реалізація головної мети вивчення української мови через практично-мовленнєву спрямованість уроку	20
2.3. Поліфункціональність уроку української мови як ознака нової освітньої парадигми навчання.....	21
Висновки до розділу 2.....	25
ВИСНОВКИ.....	27
РЕЗЮМЕ.....	29
RESUME.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТОК 1.....	34

ВСТУП

Інноваційні процеси, що відбуваються в усіх сферах життєдіяльності суспільства, зумовлюють необхідність переосмислення основних пріоритетів шкільної освіти, визначення важливих векторів її подальшого розвитку. Нині освітня реформа спрямована на підготовку інтелектуальної, висококультурної особистості, від потенціалу якої надалі залежить соціально-політичний, економічний та культурний розвиток держави.

Актуальність дослідження. Завданням школи, визначеним на сучасному етапі модернізації освіти, є формування свідомої, творчої особистості, здатної адекватно діяти за будь-яких обставин, приймати самостійні рішення, дотримуватись власної лінії поведінки. Вибір теми курсової роботи «Питання сучасного уроку української мови: текстоцентризм, практично-мовленнєва спрямованість, поліфункціональність» пояснюється тим, що в сучасному українському освітньому процесі головну увагу треба приділяти учням, для яких урок стає важливим етапом не лише навчання, а й самореалізації, самовдосконалення, успішності.

Певні методичні аспекти цієї проблеми порушуються у працях науковців: М. Пентилюк, М. Вашуленка, С. Дмитрієва, С. Омельчука, Н. Вихрист та інших, які розробляли концептуальні теоретичні положення.

Об'єктом дослідження є урок української мови як форма освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти.

Предметом курсової роботи є особливості та складники сучасного уроку української мови в школі.

Мета курсової роботи полягає у визначенні, теоретичному обґрунтуванні особливостей та показників сучасного уроку української мови в закладі загальної середньої освіти.

Відповідно до зазначеного об'єкта, предмета й мети виникає необхідність вирішення таких завдань:

- опрацювати науково-методичну літературу та схарактеризувати систему методів і прийомів для навчання української мови у закладах загальної середньої

освіти;

- виявити методичні показники сучасного уроку української мови;
- з'ясувати необхідність урахування текстоцентризму як головного принципу підбору навчального матеріалу на уроці мови;
- визначити практично-мовленнєву спрямованість уроку для повноцінної реалізації головної мети вивчення української мови в школі;
- розтлумачити поліфункціональність уроку української мови як ознаку нової освітньої парадигми навчання.

Для вирішення завдань курсової роботи використано такі **методи**: *теоретичні* (аналіз, синтез, узагальнення, класифікація, моделювання, обґрунтування методичних умов навчання у закладі загальної середньої освіти); *емпіричні* (опрацювання науково-методичної літератури; педагогічне спостереження; метод експертної оцінки).

Практичне значення роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні і можливості подальшого використання отриманих результатів дослідження у професійній діяльності сучасного вчителя.

Курсова робота **складається** зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу і висновків загальних, обов'язкового резюме та списку використаних джерел.

Апробація результатів курсової роботи.

23 березня 2023 року результатів курсової роботи оприлюднювалися на студентській науковій конференції «Актуальні проблеми лінгвістики, перекладознавства, літературознавства та методики викладання іноземних мов», яка відбулася на базі Львівського національного університету імені Івана Франка. Програма конференції додається (Додаток 1).

Була проголошена доповідь на тему: «Поліфункціональність уроку української мови як ознака нової освітньої парадигми навчання», підготовлено тези для оприлюднення матеріалів для учасників конференції та подальшого друку у наукових збірниках Львівського національного університету імені Івана Франка.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПОКАЗНИКИ СУЧАСНОГО УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

1.1. Урок української мови як форма освітнього процесу

Урок української мови – це багатоаспектне явище в освітньому процесі. З часів Я. О. Коменського – це головна форма організаційної роботи учнів і вчителів. Саме від рівня уроку (підготовки вчителя, його майстерності, співпраці учнів) залежить, наскільки ґрунтовними будуть знання, наскільки сталими будуть сформовані в учнів на основі знань практичні навички, як навчання поєднуватиметься з життям, вихованням, як розвиватимуться їхня пізнавальна активність, самостійність, спостережливість, увага, воля, мислення і мовлення.

На сьогодні існує велика кількість класифікацій типів уроків. Кожен науковець обирає для класифікації певні критерії та показники. А саме: С. Чавдаров (за навчальною метою), В. Онищук (за дидактичною метою), О. Біляєва, Л. Рожило (за дидактичною метою), О. Пометун, Л. Пироженко (за дидактичною метою, технологією і засобами навчання). Однак під час здійснення своєї педагогічної діяльності вчителі мають право використовувати уніфіковану класифікацію типів уроку, яка виглядає так:

- Урок вивчення нового матеріалу (засвоєння нових знань);
- Урок формування умінь і навичок;
- Урок узагальнення і систематизація знань, умінь, навичок (далі – ЗУН);
- Урок застосування ЗУН (*повторення*);
- Комбінований урок;
- Перевірка (контроль) ЗУН.

Пропонуємо одразу подати до кожного етапу уроку розподіл часу (хронометраж). В умовах дистанційного навчання, воєнного стану час уроку міг бути змінений, але розглядаємо етапи стандартного уроку, який триває 45 хвилин.

Урок вивчення нового матеріалу (засвоєння нових знань):

1. Організаційний момент (до 5 хв.).
2. Актуалізація опорних знань (до 10 хв.).
3. Вивчення нового матеріалу (15 хв.).
4. Закріплення нового матеріалу (10 хв.).
5. Підбиття підсумків уроку (3 хв.).
6. Домашнє завдання (2 хв.).

Урок формування умінь і навичок:

1. Організаційний момент (до 5 хв.).
2. Актуалізація опорних знань (до 5 хв.).
3. Вивчення нових явищ (5 хв.).
4. Формування усного, писемного, монологічного і діалогічного мовлення (5 хв.).
5. Вправи, бесіда (10 хв.).
6. Підбиття підсумків уроку (3 хв.).
7. Домашнє завдання (2 хв.).

Урок узагальнення і систематизація ЗУН:

1. Організаційний момент (до 5 хв.).
2. Актуалізація опорних знань (до 5 хв.).
3. Відтворення, закріплення і повторення вивченого (до 15 хв.).
4. Систематизація і узагальнення мовного і мовленнєвого матеріалу (15 хв.).
5. Підбиття підсумків уроку (3 хв.).
6. Домашнє завдання (2 хв.).

Урок застосування ЗУН (повторення):

1. Організаційний момент (до 5 хв.).
2. Актуалізація опорних знань (до 5 хв.).
3. Перевірка вивченого (10 хв.).
4. Корекція засвоєної інформації (10 хв.).
5. Навчальні і корекційні вправи (10 хв.).
6. Підбиття підсумків уроку (3 хв.).

7. Домашнє завдання (2 хв.).

Комбінований урок – ще один вид, який може включати різні етапи, залежно від того, які типи уроків (2-3) поєднані. Наприклад, урок аналізу контрольного твору (переказу, диктанту) може бути частиною такого уроку. І вже залежно від того, яка робота запланована, буде сформований хронометраж. Це тип уроку, який включає до своєї структури специфічні риси двох і більше типів уроку. І комбінованим можна вважати урок тільки в тому разі, якщо він об'єднує в своїй структурі дії вчителя та учнів, притаманних двом і більше типам уроків [10].

Перевірка (контроль) ЗУН:

1. Організаційний момент (до 5 хв.).

2. Контрольний переказ (35-40 хв.).

АБО: твір (усний, письмовий міні-твір, твір-есе та ін);

АБО: диктант.

3. Домашнє завдання (2 хв.).

М. Пентилюк вважає, що «головна мета уроку української мови – формування мовної особистості, яка має високий рівень комунікативної готовності і комунікативної самореалізації» [20], тому важливо організовувати уроки по-різному. Однією з таких можливостей є проведення нестандартних уроків, неординарних підходів до викладання навчальних дисциплін. Мета їх проста: поживити процес навчання, захопити творчістю, зацікавити повсякденним, тому що інтерес — це каталізатор усієї навчальної діяльності. Вчитель може провести: урок-семінар, урок-диспут, урок взаємонавчання, урок «Слідство ведуть знавці», урок винаходу, урок рольової гри, урок творчості, урок-конференцію, урок-дослідження, урок-залік, урок захисту реферату, урок-творчий звіт, урок-практикум, урок-гру, урок-змагання, урок-КВК тощо. При виборі формату проведення уроку вчитель повинен проявити всю свою ерудицію, фантазію та організованість.

Розглянемо ще один важливий елементом уроку української мови – ланцюжок навчальних ситуацій уроку (структурні елементи уроку; етапи уроку; план уроку; компоненти уроку).

Ланцюжок навчальних ситуацій обов'язково включає в себе:

1) Тема уроку (навіть на уроці української мови бажано підбирати відповідний епіграф). Увага дітей повинна бути сконцентрована на темі протягом всього уроку, записана до зошита та засвоєна учнями. Учитель повинен висвітлити тему заняття на дошці та цікаво її представити класу. Наприклад, озвучивши тему, можна запитати, що діти очікують від уроку, про що говоритимуть.

2) Мета уроку (освітня, розвивальна, виховна). Триєдина мета уроку української мови, та й не тільки мови, повинна бути реалізована на уроці з освітнього, розвивального та виховного аспектів. Її формулювання залежить від теми уроку, методів роботи, стилю її виконання.

3) Тип уроку. Як зазначалося вище, існують різні типи уроків, відповідно до яких вчитель адаптує і свою роботу на уроці, і учнів. Для успішної реалізації всіх цілей на уроці необхідно коректно розподіляти час і враховувати фізичні та розумові здібності школярів.

4) Обладнання. Не менш важливий момент на уроці. Учні – це ті суб'єкти навчання, яких потрібно зацікавлювати на уроці, допомагати їм, впливати на засвоєння ними знань, фіксувати їх увагу, систематизовувати знання. Для цього вчитель зобов'язаний використовувати не лише підручники, робочі зошити за програмою, а й відеоматеріали, презентації, мультимедійні дошки, таблиці, роздатковий матеріал тощо.

5) Хід уроку (матеріали до уроку): актуалізація опорних знань (це може бути перевірка домашнього завдання; удосконалення ЗУН (навчальні вправи, робочий диктант (словниковий, вибіркового, текстовий...), робота з текстом, комунікативний практикум (словникова робота). Це, по суті, і є основною частиною уроку, яка має вирізнятися своєю продуктивністю та прогресивністю.

6) Робота в групах, самостійна робота, взаємоперевірка учнями, творче завдання тощо. Учитель має обов'язково змінювати види діяльності, адже це чудовий спосіб полегшити сприйняття матеріалу та можливість дати відпочити учням.

7) Підбиття підсумків уроку. Це заключна частина уроку, яка систематизує та узагальнює все вивчене та почуте на уроці. Зазвичай на такому етапі використовують не банальне опитування за матеріалом, а шукають способи більш якісні. Наприклад, творча робота біля дошки, гра тощо.

8) Домашнє завдання. Зазначимо, що цей етап уроку є не менш важливим за інші. По-перше, учні повинні його бачити перед собою (можна написати на дошці, висвітлити на слайді), по-друге, завдання вчителя – пояснити його, переконатися, що воно є зрозумілим, по-третє, багаторівневність – головна ознака завдань додому. Не слід забувати і про мотивацію його виконання. Знову ж, вчитель її обирає, опираючись на вік, характер, можливості своїх вихованців.

Всі ці етапи важливі при підготовці до уроку, адже так заняття буде структурованим, змістовним, цікавим та продуктивним.

1.2. Система методів і прийомів для навчання української мови у закладах загальної середньої освіти

Навчання слід розглядати як цілеспрямований процес взаємодії вчителя і учнів. Важливими елементами цього процесу є методи, прийоми і засоби навчання. В дидактиці метод розглядається як взаємодія учителя й учнів, що забезпечує організацію пізнавальної й практичної діяльності школярів, як спосіб пізнання.

Метод – це спосіб взаємодії вчителя й учнів, спрямований на засвоєння мовних знань, умінь і навичок та забезпечення організації пізнавальної і практичної діяльності школярів (О. Біляєв, С. Караман, М. Пентилюк).

У науковців відсутній єдиний підхід щодо класифікації методів, тому пропонуємо розглянути найвідоміші і найвживаніші з них за різними критеріями:

1. За рівнем пізнавальної діяльності учнів (Й. Лернер; М. Скаткін):

- пояснювально - ілюстративний;
- репродуктивний;
- частково-пошуковий;
- дослідницький;
- проблемного викладу.

2. За способом взаємодії учителя й учнів (О. Біляєв, С. Караман, М. Пентилюк).

- усний виклад (пояснення, розповідь);
- бесіда (евристична бесіда);
- спостереження за мовними явищами;
- метод вправ.

3. За джерелами знань – (С. Шаповаленко, О. Текучов, Л. Федоренко): словесні, наочні, практичні.

4. Методи проблемно-розвивального навчання (К. Плиско):

- інформаційно-рецептивний;
- спонукально-репродуктивний;
- стимулюючо-пошуковий;
- спонукально-пошуковий;
- проблемний.

Ефективність уроку української мови залежить від правильного вибору вчителем конкретного метода. Для успішного використання на занятті для педагога він має бути доступним, зрозумілим, властивим саме для його моделі навчання.

Багато науковців зверталися до теми методу. Розглянемо позицію одного із них. Наприклад, С. Омельчук зазначав, що «дослідницький метод є основним чинником активізації пізнавального інтересу школярів, їхніх мовних навчально-дослідницьких умінь і готовності до творчої діяльності. У його структурі

виділяємо чотири компоненти: мотиваційний (допитливість, творчий інтерес, захопленість, особиста значущість творчої діяльності), пізнавальний (пізнавальна потреба або інтерес учня має стимулюватися в умовах проблемної ситуації), інтелектуально-логічний (уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне, пояснювати, доводити, обґрунтовувати, систематизувати й узагальнювати, класифікувати), інтелектуально-евристичний (уміння висувати гіпотези, асоціативно мислити, переносити знання і вміння в нові або нестандартні ситуації, критично мислити)...Окреслено також психологічні передумови формування в учнів дослідницьких здібностей у процесі навчання морфології української мови. По-перше, уточнено поняття «дослідницькі здібності» з погляду психологічної теорії діяльності, фундаментальної теорії сучасної психології, психології творчої діяльності, психології наукової діяльності. По-друге, з'ясовано структуру дослідницьких здібностей особистості як багаторівневого динамічного психічного утворення, що забезпечує успішність в опануванні мовної теорії» [17]. Робимо висновок, що науковець вважав саме цей метод найцікавішим та найпродуктивнішим. Він створює позитивний момент для учня, реалізує його потенціал, мотивує до навчання та урізноманітнює освітній процес.

Але всі методи повинні бути якимось чином здійснені на уроці. Тому звертаємо уваги на прийоми навчання, які є елементами методу, засобами його реалізації.

Прийоми можна класифікувати так:

1) дидактико-методичні: аналіз, синтез, порівняння, зіставлення, узагальнення, систематизація, конкретизація тощо;

2) прийоми формування комунікативних умінь: добір заголовку до тексту, визначення головної думки тексту, поділ тексту на абзаци, складання плану, робота над змістом тексту, побудова текстів різних стилів;

3) специфічні прийоми: групування мовних явищ, поширення речень, конструювання речень, визначення ключових слів та ін.;

4) прийоми проблемного навчання: постановка проблеми, створення проблемної ситуації, висловлення припущень, аналіз фактів, пошук обґрунтування, перевірка припущень, формулювання висновків;

5) емпіричні: вивчення наукових джерел, анкетування, тести, бесіда, спостереження, аналіз уроків, аналіз шкільної документації, самооцінка, метод експертної оцінки, педагогічний експеримент для перевірки гіпотези дослідження;

Важливо підкреслити, що вибраний метод навчання з використанням його прийомів повинен бути обумовлений наступними факторами:

1. Мета навчання.
2. Вік учнів.
3. Етап навчання.
4. Здатність учнів до засвоєння матеріалу.
5. Рівень мовленнєвого розвитку учнів.
6. Зміст і характер матеріалу.

Все вищеназване забезпечить комфортний психологічний клімат на уроці, тісний контакт з учнями, виконання поставлених цілей, реалізацію мети уроку (освітньої, розвивальної, виховної).

Звернемо увагу ще й на засоби навчання. Це ідеальний або матеріальний об'єкт, який використовують для засвоєння знань, формування досвіду пізнавальної та практичної діяльності. Вони мають суттєве значення для реалізації інформаційної та управлінської функцій учителя на уроці, адже допомагають заохочувати та підтримувати пізнавальні інтереси учнів, покращувати надійність навчального матеріалу, зробити його більш доступним, забезпечувати більш точну інформацію про явище, що вивчається, організувати самостійну роботу учня та її темп.

Усе це загально підпорядковується принципам навчання. Це своєрідні правила діяльності, шляхи взаємодії вчителя й учнів, вихідні положення, на яких ґрунтується зміст уроків, застосування методів, прийомів і засобів навчання.

1.3.Методичні показники сучасного уроку української мови

Сучасний світ, стрімкий розвиток технологій, швидка адаптація учнів до всього нового вимагають модернізації навчання, підходів до нього. На зміну звичайним урокам мають прийти більш інноваційні. Особливо це стосується уроку української мови, адже вивчення рідної мови – це не тільки процес навчання, але й виховання свідомого українця.

Сучасний урок мови - це насамперед урок, де педагог уміло використовує всі можливості учня, весь його творчий потенціал з метою активного розумового розвитку, глибокого й усвідомленого засвоєння лінгвістичних знань, формування комунікативної компетентності та морально-вольових якостей.

Найголовніша його особливість – виховання мовної особистості, національно свідомого громадянина своєї держави. На уроці реалізуються комунікативно-діяльнісний, українознавчий, функціонально-стилістичний та інші аспекти навчання мови. Саме урок забезпечує комплексний підхід до навчання і виховання, реалізацію найголовніших цілей – дидактично-розвивальної та виховної.

Науковиця Н. Вихрист вважає, що «успіх проведення сучасного уроку гарантований тоді, коли учень буде на уроці досліджувати, спостерігати, зіставляти, осмислювати побачене, почуте, упорядковувати й систематизувати матеріал, висловлювати свої думки, творити діалог, гру. І тоді традиційний урок оновлюється, перетворюється у творчу лабораторію учителя-порадника і творчо мислячих учнів, де панує сприятливий психологічний клімат, що допомагає кращому засвоєнню навчального матеріалу, активізації емоційності, розумової діяльності, зосередженню на конкретному. На уроці доцільно застосовувати різні прийоми та методи, форми та засоби, які розвивають логічне мислення, зорову пам'ять, уміння аналізувати завдання...» [24].

Складно не погодитися з думкою філологині, адже для сучасних дітей недостатньо провести банальне заняття, вони хочуть в школі відчувати себе як в повсякденному житті: використовувати технічні засоби, свій потенціал,

школярі мають в пріоритеті свою творчість, яку десь треба реалізувати. Завдання вчителя – допомогти йому це зробити, показати його важливість в освітньому процесі, цим самим заохотити до навчання.

Розвиток суспільства вносить свої корективи у життя учнів й роботу учителя. Кожна сторона повинна пристосуватися до тих умов, які перед ними стоять. Вчителі мають постійно вчитися, опановувати різноманітні підходи до навчання і вміти доносити щось нове учням. З цього учитель української мови та літератури А. Мазурик сформулювала загальні вимоги до сучасного уроку мови:

- озброювати учнів свідомими, глибокими і міцними знаннями;
- формувати в учнів міцні навички та вміння, що сприяють підготовці їх до життя;
- підвищувати виховний ефект навчання на уроці, формувати в учнів у процесі навчання риси особистості;
- здійснювати всебічний розвиток учнів, розвивати їх загальні та спеціальні особливості;
- формувати в учнів самостійність, творчу активність, ініціативу, як стійкі якості особистості, вміння творчо вирішувати завдання, які зустрічаються в житті;
- виробляти вміння самостійно вчитися, набувати і поглиблювати або поповнювати знання, працювати з книгою, опановувати навички і вміння і творчо застосовувати їх на практиці;
- формувати в учнів позитивні мотиви навчальної діяльності, пізнавальний інтерес, бажання вчитися, потребу в розширенні і придбанні знань, позитивне ставлення до навчання [11].

Отже, сьогодні вже неможливо навчати традиційно: у центрі освітнього процесу має бути учень. Від його активності на уроці, вміння працювати з учителем, однокласниками залежить успіх в опануванні програмового матеріалу. На жаль, дітей зазвичай більше хвилюють оцінки, ніж сам процес навчання,

проте шкільні оцінки не визначають майбутнє дитини. Для успішного проведення сучасного уроку, вчитель має дати відповідь на наступні запитання: «як навчити дитину вчитися самостійно?», «як уникнути пасивності учнів на уроці?», «як «свій» урок зробити «їхнім»?», «як учительське «треба» перетворити на учнівське «хочу»?» [27]. Тільки після того, як вчитель зуміє реалізувати відповіді на ці питання на практиці, учні будуть зацікавлені в навчанні.

Висновок до розділу 1

Сучасний урок української мови – це багатоаспектне явище в освітньому процесі, це головна форма організаційної навчання в школі. Саме від майстерності вчителя, його вміння організувати якісну українознавчу роботу залежить, наскільки ґрунтовними будуть знання, наскільки сталими будуть сформовані в учнів на основі знань практичні навички.

Сьогоднішній спосіб викладання української мови повинен створити умови духовного, творчого самовдосконалення дитини, її реалізації та самоутвердження. Це не просто подача матеріалу, а надання можливості учневі самому захотіти вчитися. Тут головне – використати ті принципи і методи навчання, які вплинуть на науковий світогляд та конкурентноспроможність майбутнього громадянина у сучасному світі.

Насамперед слід пам'ятати, що завданням сучасного уроку стає максимальна практична спрямованість, зорієнтованість на мовленнєвий результат. Усі теоретичні знання учень має вміти застосовувати у складних мовленнєвих ситуація. Цьому і навчає сучасний вчитель на якісно організованому уроці в закладі загальної середньої освіти.

Важливо також звертатися до різних форм організації освітнього процесу, змінювати види діяльності, допомагати учням, налаштовувати їх на працю, мотивувати.

Таким чином, можемо стверджувати, що лише систематична робота вчителів з розвитку здібностей їх учнів дасть плідні результати як наслідок спільної навчальної діяльності.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ УРОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ МЕТОДИЧНИХ ІННОВАЦІЙ

2.1. Тексточентризм як головний принцип підбору навчального матеріалу на уроці мови

Тексточентричний підхід – це спрямованість навчально-виховного процесу на розвиток мовленнєвих умінь та навичок на текстовій основі. Цей підхід визначає текст як комунікативну одиницю, що має власну структуру і характеризується такими основними ознаками, як зв'язність, завершеність, інформаційність тощо (К. Кожевнікова, Т. Ніколаєва, Ф. Бацевич та ін.) [8].

Нормативним підґрунтям для реалізації тексточентричного підходу в навчанні є Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 [9], Концептуальні засади реформування середньої школи (Нова українська школа) [15], нові програми з української мови. Таким чином, тексточентричний підхід до вивчення мови є актуальним та обґрунтованим [22].

Основним структурним компонентом підручника є текст. У ньому комплексно реалізується освітня, розвивальна та виховна мета навчання.

Тексточентричний підхід до навчання мови є одним із «наймолодших» у лінгводидактичній науці, тому серед науковців немає однастайності і щодо його назви (як синоніми вживають «тексточентричний», «текстоорієнтований», «текстотворчий», «текстовий»). Тексточентричний підхід уперше було розроблено у працях Дж. Каца, Дж. Фодора, П. Постала, Р. Абрагама, Ш. Кіфера та ін. «Де немає тексту, там немає і об'єкта для дослідження й мислення», – зазначав М. Бахтін. Текстотворчий підхід є поліфункційним і передбачає засвоєння мовних знань і формування мовленнєвих умінь та навичок на основі текстів; усвідомлення структури тексту і функцій мовних одиниць у ньому; формування вмінь та навичок сприймати, аналізувати, відтворювати, створювати, редагувати власні висловлення; у кінцевому ж результаті – сприяє формуванню й розвитку комунікативної компетентності учня.

Текстово-комунікативна діяльність задана такими характеристиками її кінцевого продукту, які зумовлюють уведення тексту в процес спілкування. Вона передбачає взаємодію синтаксичних, семантичних, прагмалінгвістичних і композиційних особливостей суб'єктів мовлення з позицій текстоцентричного підходу. Це дає підстави стверджувати, що саме текстоцентричний підхід є найбільш продуктивним з погляду вимог сучасного суспільства до конкретних мовленнєво-комунікативних умінь (доводити чи спростовувати окремі положення, будувати діалоги, змінювати обсяг і жанр написаного, висловлювати згоду чи незгоду, встановлювати комунікативні позиції).

Формування мовної особистості неможливе без роботи з текстом. Використання тексту як основного засобу навчання сприяє тому, що школярі опановують способи розв'язання навчально-мовних, мовленнєвих і правописних завдань. Вивчення мовних одиниць здійснюється на основі аналізу тексту в єдності змісту та форми, що дає змогу тісніше поєднати засвоєння лінгвістичних знань із формуванням мовленнєвих умінь і навичок, розв'язанням різного роду завдань виховання й розвитку учнів, а також мотиваційного забезпечення навчального процесу. Тому навчання на текстовій основі є найефективнішим.

Звичайно, вивчення тексту уже давно увійшло до практики вчителів-словесників [1].

Текстоцентричний підхід передбачає осмислення тексту як мовленнєвого виразу. У його основі – єдність мовної, мовленнєвої та правописної компетенцій. Текстоцентричний підхід дозволяє реалізувати всі завдання навчання в їх комплексі, а саме:

- формування вмій і навичок точно, доречно, виразно висловлювати свої думки, дотримуючись правил побудови висловлювань, переконувати слухачів у правильності своїх міркувань;
- удосконалення вмій обговорювати різні моделі висловлювань, визначати їх позитивні сторони та недоліки;
- розвиток культури ведення дискусій, полеміки, диспутів, дотримуючись правил спілкування та культури мовлення;

- формування мовленнєвої компетенції в єдності усного та писемного мовлення [19].

Школа повинна сформувати особистість, здатну до спілкування в різних комунікативних ситуаціях, особистість, зорієнтовану в умовах спілкування. Як підкреслює М. Пентилюк, знання засобів, типів мовлення, здатність відчувати їх зміну сприятимуть засвоєнню закономірностей композиційної будови тексту [20, с. 96].

Комунікативна компетенція – це не тільки здатність розуміти чужі і створювати власні висловлювання, будувати мовленнєву поведінку відповідно до мети, сфери, ситуації спілкування. Вона містить такі знання основних мовленнєвих понять, як: стилі, типи мовлення; побудова опису, розповіді, роздуму; засоби зв'язку речень у тексті, жанри. Крім того, комунікативний підхід передбачає вивчення мовних одиниць з урахуванням їх функцій і взаємодій у мовленні, засвоєння особливостей функціонування граматичних форм і структур у різних типах і стилях мовлення, тобто вивчення фактів мови в єдності їх форми, значення і функції. Тому у своїй роботі текстоцентричний підхід використовуємо як на уроках розвитку зв'язного мовлення, так і на уроках із вивчення мовних тем.

Отже, основою дидактичного мовного матеріалу має стати текст. Використання тексту впливає на створення природної мовної атмосфери, мовного середовища, у якому так само природно, рідною мовою, формується власна думка. Адже найбільшою цінністю має стати людина, здатна обґрунтовувати і відстоювати самостійні підходи в розв'язуванні проблеми.

Вашуленко стверджував, що «Звернення до дидактичного матеріалу (тексту) застереже вчителя від механічного викладання, дозволить творити й самореалізовуватись у власній творчості, впливати на весь хід уроку, його результати, але потрібно враховувати певні вимоги до художнього твору, що обираємо для уроку. Текст для роботи на уроці має бути невеликим. У ньому повині бути яскраво, рельєфно представлені виучувані мовні явища, точно відбита їх сутність. Текст має служити цілям пізнання, а також морально-

психічному розвитку мовної особистості, тому при доборі слід урахувати психологічні закономірності засвоєння його на певному етапі навчання. Текст, винесений на початок вправи, захоплює учнівське сприйняття, впливає на думку й почуття, полегшує розв'язання завдань, що зазначаються після тексту» [4].

Текстоцентричний підхід до вивчення мовних явищ допомагає учню оволодіти емоційно-ціннісним досвідом спілкування, при якому учень є активним суб'єктом пізнавального процесу.

Отже, текстоцентричний підхід – необхідна умова досягнення освітою нової якості, головним змістом якої є розвиток інтелектуальних умінь і навичок, формування особистісних рис молодих людей. Якщо людина може спілкуватися, на високому рівні володіючи мовою, то знайде реалізацію в суспільстві.

2.2. Реалізація головної мети вивчення української мови через практично-мовленнєву спрямованість уроку

Головна мета уроку української мови спрямована на комунікативну готовність та комунікативну самореалізацію. Можемо сказати, що це персональна компетенція особистості, її вміння себе подати в суспільстві, бути його невід'ємною частиною. Важливо відмітити, що саме володіння рідною мовою характеризує ерудовану, мудру та розумну людину. У володінні українською мовою важливі всі аспекти: розуміти почуте, правильно писати, вміло читати, чітко висловлюватися. Тому логічно буде звернутися до специфіки мовленнєвої діяльності на уроці іноземної мови.

Визначення мовленнєвої діяльності як основного об'єкта навчання передбачає формування чотирьох видів цієї діяльності – слухання, говоріння, читання, письма на уроці іноземної мови. Для досягнення таких цілей необхідна, по-перше, практична орієнтація уроку, тобто переважання вправління у спілкуванні над повідомленням знань та їх осмисленням. Кожен урок повинен мати конкретні практичні цілі, спрямовані на формування мовленнєвих навичок та умінь. По-друге, мовленнєва спрямованість уроку означає комунікативний

характер вправління. Такі вправи як повторення за вчителем, переклад, складання речень за зразком, переказ тексту і т. п. мають бути також підпорядковані комунікативним цілям. Комунікативне вправління – це завжди мовленнєва діяльність в нових ситуаціях з певною метою. Виконуючи комунікативну вправу, учень вирішує поставлене учителем розумово-мовленнєве завдання, його мовлення пов'язане з конкретною природною або створеною штучно ситуацією спілкування [26].

Такі ж види діяльності можуть підійти і для уроків української мови, але враховуючи, звичайно, мовні особливості, проблеми учнів.

Практична спрямованість навчання української мови – один із аспектів дидактичного принципу єдності теорії і практики. Відображає мету і завдання навчання української мови. Зосереджує увагу на озброєнні учнів практичними вміннями і навичками з мови, які є необхідними для них в житті та подальшому навчанні різних предметів: оволодінні мовою, читанням, письмом, орфоєпією, орфографією, інтонаціями, виразністю усного мовлення і читання, навичкою сприйняття чужого мовлення, вміннями граматичного аналізу, в користуванні словниками. Практична спрямованість навчання української мови не суперечить теоретичній роботі, засвоєнню знань: вся практична робота спирається на теоретичні знання, на правила, закономірності, мовні поняття.

2.3. Поліфункціональність уроку української мови як ознака нової освітньої парадигми навчання

Сьогодні система навчання української мови в закладах загальної середньої освіти характеризується своєю багатогранністю та багатоманітністю. Якщо ж говорити про урок як явище в освітньому процесі, то можемо стверджувати, що це явище багатоаспектне. Відповідно урок – це різноманітність підходів, методик, технологій. Розуміння саме сучасного уроку наразі неможливе без тлумачення недостатньо вивченого терміну «поліфункціональність».

У сучасних джерелах можна знайти лише окремі посилання на поліфункціональний урок, бо термін є ще маловивченим, навіть провокативним. Однак, тлумачення такого цікавого поняття засвідчує розвиток нової парадигми навчання, появу якої спричинили зміни в дидактиці й методиці останнього десятиліття, а особливо кількох років локдаунів і введення правового режиму воєнного стану в Україні.

Більшість новацій, які пов'язані з організацією освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти за очною (офлайн), дистанційною (онлайн) або змішаною формами навчання, спочатку формуються в реальних умовах вчителів-практиків, які викладають українську мову і літературу. Такі новації є продуктом педагогічного досвіду і намаганням учителів покращити процес навчання, підвищити рівень засвоєння матеріалу, донести матеріал у максимально зручних і ефективних формах викладу.

Але поняття «поліфункціональності» іншого гатунку. Воно виникло у сфері дидактів і методистів, які привернули увагу широкої наукової спільноти до появи нових технологічних підходів до підбору, структурування, систематизації окремих етапів та елементів уроку.

На сьогодні однією з провідних статей щодо вивчення поліфункціонального уроку є дослідження Світлани Кириленко та Ольги Кіян «Поліфункціональний урок у системі STEM-освіти: теоретико-методологічні та методичні сегменти» [12].

Дозволимо собі зацитувати роздуми двох провідних методистів: *«...Сучасний урок – багатофункціональне, багатоаспектне явище в освітньому процесі, що відображає поєднання традицій і інновацій; засіб встановлення суб'єкт-суб'єктних відносин між учителем і учнями. Зазвичай вимоги до нього диференціюються науковцями відповідно до сфер пізнавального, творчого та емоційного розвитку учнів і передбачають: можливість організації навчально-пізнавальної діяльності учнів з урахуванням їхніх пізнавальних потреб; ускладнення його змісту на основі поглиблення й реферування навчального матеріалу; домінування його розвивальних можливостей над інформаційною*

насиченістю; парність завдань дивергентного та конвергентного типу; максимальне розширення кола пізнавальних інтересів дітей сфери пізнавального розвитку); домінування власної дослідницької практики над репродуктивним засвоєнням знань; спрямованість на інтелектуальну ініціативу учнів (сфера творчого розвитку); актуалізація лідерських здібностей, формування пізнавальної самостійності, критичності та лояльності в оцінці ідей, змагальної спрямованості тощо (сфера афективного розвитку)...» [12, с. 51].

Дійсно, урок для учня має бути в першу чергу вдосконаленням себе через реалізацію плану вчителя, а не випробуванням, на закінчення якого школярі чекають 45 хвилин. Головне завдання вчителя в такій ситуації – встановлення такої взаємодії між вчителем і учнем, яка забезпечить зацікавленість матеріалом, взаємний обмін думками та ідеями, використання різноманітних комунікаційних стратегій з урахуванням віку й підготовленості вихованців.

Також С. Кириленко і О. Кіян у своїй статті зазначають, що поліфункціональний вплив на уроці здійснюється на кількох рівнях: індивідуальному, особистісному, предметному, кожен з яких розкриває специфіку та сутність психологічних особливостей регуляції особистості.

Складно не погодитися з цим твердженням, бо поліфункціональність і означає «багато функцій», тобто впливати на особистість учня треба різними, доступними, корисними, а головне – цікавими йому способами. Наприклад, індивідуальний рівень – те, що цікаво було б вивчити, дізнатися; особистісний – соціальні, психологічні і ментальні особливості дитини (якщо у дитини є певна психологічна травма чи будь-які дефекти, не варто наголошувати на такій проблемі на уроці); предметний – можливість багатоаспектного вивчення та засвоєння матеріалу.

Інновації в освіті – важливий момент. Це певний результат творчого сучасного пошуку щодо урізноманітнення процесу навчання, залучення активної діяльності учнів на уроці. Урок за таких умов має бути динамічним, творчим, передбачати варіативну форму організації освітнього процесу, його систематизованість, доступність.

Як зазначається у цитованій статті, поліфункціональний урок як форму проведення занять насамперед почали використовувати в межах науково-педагогічного проекту всеукраїнського рівня «Інтелект України», що виявилось певним орієнтиром для визначення напрямів розвитку сучасної освіти в цілому.

«...Концептуальною основою всеукраїнського науково-педагогічного проекту «Інтелект України» є теорія меритократичної освіти Т. Веблена, що ґрунтується на положенні про визначальну роль інтелектуальної еліти в розбудові могутньої держави [12, с. 53]. Він побудований на принципах системного, діяльнісного, синергетичного, особистісно орієнтованого, компетентнісного підходів, що узгоджуються із загальнопедагогічними принципами і відображають сучасний рівень та тенденції розвитку національної системи освіти...», – пишуть автори статті [12, с. 53].

На формування і виокремлення ознак поліфункціонального уроку впливали і пошуки останнього десятиліття сучасних науковців стосовно удосконалення й розвитку підходів до уроку української мови (спрямованість на особистість учня, гнучкість структури уроку, формування критичного мислення учнів тощо). Крім того, поліфункціональний урок як явище сформований і завдяки активному розвитку в Україні STEM-освіти.

Як наголошують С. Кириленко і О. Кіян, «...запровадження STEM-навчання в Україні пов'язане із стрімким розвитком ІТ-технологій, нанотехнологій, що зумовило потребу змін в освіті. Така система вчить жити в реальному швидкозмінному світі, вміти реагувати на зміни, критично мислити бути розвиненою творчою особистістю...» [12, с. 52]. Вони виокремили фундаментальні засади, на яких базується така система навчання:

- залучення міжнародного досвіду і вільне володіння англійською мовою всіма учасниками навчального процесу;
- введення міждисциплінарних програм навчання у середній школі, збільшення поінформованості учнів зі STEM-предметів і професій, а також академічних вимог у STEM-галузях і професіях;

- забезпечення складних програм навчання в старшій школі з акцентом на застосування STEM-предметів, курсів і шляхів для підготовки у STEM-галузях і професіях;
- індивідуальний підхід до кожного учня з урахуванням його вікових та гендерних особливостей;
- розвиток навичок, зокрема співробітництва та комунікативності, які є важливими для спільного, творчого виконання поточних завдань [12, с. 52].

Отже, можемо зробити висновок, що вчителю важливо вивчати особистість кожного учня, звертати особливу увагу на його потенціал, навички, вміння, знання, інтереси тощо. Тільки після усвідомлення особистісних характеристик того, кого навчатимеш, можна успішно підготуватися до уроку, вибравши для цього найефективніші методи, прийоми, способи навчання. Важливо сказати, що поліфункціональний урок неможливий без використання особистої мотивації кожним учнем. Під час вивчення української мови це проявляється завдяки кмітливості, уважності та зібраності учнів, а головне – зацікавленості школярів і у процесом навчання, і результатом на уроці.

Висновки до розділу 2

Отже, сьогодні система навчання української мови в закладах загальної середньої освіти характеризується своєю багатогранністю та багатоманітністю. Якщо ж говорити про урок як явище в освітньому процесі, то можемо стверджувати, що це явище багатоаспектне. Відповідно урок – це різноманітність підходів, методик, технологій. Розуміння саме сучасного уроку наразі неможливе без тлумачення недостатньо вивченого терміну «поліфункціональність».

В сучасних джерелах можна знайти лише окремі посилання на поліфункціональний урок, бо термін є ще маловивченим. Однак, тлумачення такого цікавого поняття засвідчує розвиток нової парадигми навчання, появу якої спричинили зміни в дидактиці й методиці останнього десятиліття, а

особливо кількох років локдаунів і введення правового режиму воєнного тану в Україні.

Більшість новацій, які пов'язані з організацією освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти за очною (офлайн), дистанційною (онлайн) або змішаною формами навчання, спочатку формуються в реальних умовах вчителів-практиків, які викладають українську мову і літературу. Такі новації є продуктом педагогічного досвіду і намаганням учителів покращити процес навчання, підвищити рівень засвоєння матеріалу, донести матеріал у максимально зручних і ефективних формах викладу.

Але поняття «поліфункціональності» іншого гатунку. Воно виникло у сфері дидактів і методистів, які привернули увагу широкої наукової спільноти до появи нових технологічних підходів до підбору, структурування, систематизації окремих етапів та елементів уроку.

ВИСНОВКИ

Дослідження сучасного уроку української мови дало змогу зробити декілька висновків, які суттєво вплинули на ставлення до нього. Здавалось, що на відміну від традиційного уроку, сучасний урок української мови «не має душі», але дослідження показало, що на сучасному уроці мови важливим аспектом є позитивність навчання і комунікаційна спрямованість. Урок української мови наповнений яскравістю, музикою та ще багатьма різними цікавими моментами, які не залишають учнів байдужими. На одному рівні знаходиться вдосконалення розумових здібностей учня та його духовне та моральне виховання.

Велику роль в ході сучасного уроку української мови відіграє текстоцентричний підхід, адже правильно підібраний текст розвиває не лише інтелектуальні здібності, а й ціннісну позицію учнів. Цей підхід тісно пов'язаний з практично-мовленнєвою діяльністю. І все це разом становить поліфункціональний урок.

Отже, сучасний урок — це перш за все урок, на якому створено реальні умови для інтелектуального, соціального, морального становлення особистості учня, що дозволяє досягти високих результатів у навчанні.

На ефективність сучасного уроку впливають також використання диференційованого підходу в навчанні учнів, дотримання норм педагогічної етики, забезпечення оптимального для даного колективу дітей темпу уроку, своєчасна зміна видів діяльності, дотримання гігієнічних умов праці, постійна активізація уваги дітей, забезпечення ситуації успіху кожного учня. Варто також зазначити, що продумана і запланована вчителем структура уроку не повинна бути догмою. Вона може змінюватись залежно від непередбачених ситуацій, які виникають у ході освітнього процесу. Педагогічна майстерність сучасного вчителя полягає в його здатності швидко реагувати і знаходити ненав'язливий та цікавий вихід із складних ситуацій у такий спосіб, щоб це не зашкодило реалізації головної мети уроку, яка полягає в навчанні, вихованні та розвитку особистості учня.

Сучасний урок рідної мови — плід майстерності і творчості вчителя-словесника, його професійності, ґрунтовних знань рідної мови, літератури, історії, мовознавства, українознавства, його патріотизму. Критерії сучасного уроку рідної мови відбивають ті зміни, що відбуваються в системі освіти, та рівень розвитку методичної науки.

РЕЗЮМЕ

Сучасна система навчання вимагає нових рішень під час здійснення освітнього процесу. На зміну традиційним урокам повинні прийти більш прогресивні та вдосконалені. Тому було обрано тему курсової роботи «Питання сучасного уроку української мови: текстоцентризм, практично-мовленнєва спрямованість, поліфункціональність».

У **першому розділі** роботи розглянуто методико-педагогічні показники сучасного уроку української мови. Чітко обґрунтовано особливості уроку як форму освітнього процесу. Також досліджено систему методів і прийомів для навчання української мови і визначено методичні показники сучасного уроку. Зроблено висновок, що спосіб викладання української мови повинен створити всі необхідні умови для формування творчої та прогресивної особистості.

Другий розділ передбачає аналіз основних ознак сучасного уроку: урахування принципу текстоцентризму, поліфункціональності та практично-мовленнєвої спрямованості. Також визначено, за якими критеріями можна характеризувати сучасність уроку як методичний показник. Визначено, що сучасний урок – це урок самоствердження, розвитку, становлення, самореалізації, де основна увага приділена учневі та розвитку його особистісних якостей.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів. Обсяг роботи 33 сторінки. У списку використаної літератури нараховується 25 джерел, у тому числі англійською мовою.

Ключові слова: сучасний урок, освітній процес, навчальна діяльність, практично-мовленнєва спрямованість навчання, текстоцентризм, поліфункціональність.

RESUME

The modern education system requires new solutions during the educational process. Traditional lessons should be replaced by more progressive and improved ones. Therefore, the topic of the coursework was chosen: "Issues of the modern lesson

of the Ukrainian language: text-centrism, practical-speech orientation, polyfunctionality".

The **first section** of the work examines the methodological and pedagogical indicators of the modern Ukrainian language lesson. The peculiarities of the lesson as a form of the educational process are clearly substantiated. The system of methods and techniques for teaching the Ukrainian language was also researched and methodical indicators of the modern lesson were determined. It was concluded that the method of teaching the Ukrainian language should create all the necessary conditions for the formation of a creative and progressive personality.

The **second section** provides an analysis of the main features of the modern lesson: taking into account the principle of textcentrism, polyfunctionality and practical-speech orientation. It is also determined by which criteria the modernity of the lesson can be characterized as a methodical indicator. It was determined that a modern lesson is a lesson of self-affirmation, development, formation, self-realization, where the main attention is paid to the student and the development of his personal qualities.

The coursework consists of an introduction and two sections. The volume of work is 33 pages. The list of used literature includes 25 sources, including those in English.

Key words: modern lesson, educational process, educational activity, practical-speech orientation of education, textcentrism, multifunctionality.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: Підручник / Бацевич Флорій Сергійович. – К.: Видавничий центр «Академвидав», 2004. 342 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник / Бацевич Флорій Сергійович. К. : Академія, 2004. 344 с.
3. Богосвятська А. І. «Сучасний урок – яким він повинен бути?» // https://school7-lub.at.ua/load/suchasnij_urok_jakim_vin_povinen_buti/1-1-0-3.
4. Вашуленко О. В. Варіативність уроків літературного читання // <https://lib.iitta.gov.ua/9670/1/%D0%92%D0%B0%D1%88%D1%83%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%>
5. Вашуленко М. С. Рідна мова як засіб навчання, виховання й розвитку школярів // Мовознавство. Харків: ОКО, 1996. С. 39–42.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с.
7. Гавриш І. Інноваційні освітні проекти – кроки до світових стандартів освіти (науково-педагогічний проект «Інтелект України» / І. Гавриш, С. Кириленко // Рідна школа. 2013. №10. С. 3–8.
8. Галаєвська Л. В. «Текстоцентричний підхід до формування мовленнєвих умінь і навичок учнів та його реалізація в підручнику української мови». 2017. Вип. 19. С. 68-79. // http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN.
9. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 (URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>)
10. Дмитрієв С. В. Методика навчання української мови у загальноосвітніх навчальних закладах : традиційна методика: типологія уроків, методи навчання, розвиток комунікативних умінь і навичок: підручник. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса : Optimum, 2010. 168 с.
11. Досвід "Сучасний урок та використання ІКТ в умовах сільської школи" (naurok.com.ua)

12. Кириленко С., Кіян О. «Поліфункціональний урок у системі STEM-освіти: теоретико-методологічні та методичні сегменти». Рідна школа, 2016. № 4. С. 50-54. // http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2016_4_16.

13. Компетентнісний підхід до навчання української мови в основній школі (матеріали круглого столу) // Українська мова та література в школі. 2012. С. 51-65.

14. Концептуальні засади реформування середньої школи (Нова українська школа/ URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

15. Концепція реалізації науково-педагогічного проекту «Інтелект України» в основній школі // Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садочком. 2014. № 16–17(26). С. 114–146.

16. Кучеренко І. А. «Підходи до навчання української мови – стратегічні орієнтири сучасної мовної освіти».

17. Омельчук С. А. Методика навчання морфології української мови в основній школі на засадах дослідницького підходу // <https://mydisser.com/en/avtoref/view/29253.html>

18. Особливості організації навчально-виховного процесу у школі / URL: http://www.school90.kiev.ua/?page_id=4105

19. Пентилюк М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: збірник статей. К.: Ленвіт, 2011. 256 с.

20. Пентилюк М. І. Текстоцентричний аспект формування риторичних умінь і навичок // Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: зб. статей. К. : Ленвіт, 2011. С. 96–108.

21. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс // Колектив авторів. За ред. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2011. 366 с.

22. Семеліт О. В. «Текстоцентричний підхід у методиці викладання української мови як засіб формування комунікативної компетентності учнів».

Таврійський вісник освіти. 2015. № 2. С. 237-245. // http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN.

23. Сучасний урок української мови та літератури. (Опис власного досвіду) - Сайт вчителя української мови та літератури Олександрівського НВК № 3 Вихрист Наталії Олексіївни (<https://sites.google.com/site/alexnvkvihrist/moa-tvorca-majsterna/sucasnijurokukraienskoiemovitaliteraturiopisvlasnogodosvidu>).

24. <http://um.co.ua/8/8-2/8-216064.html>

25. <https://naurok.com.ua/dosvid-suchasniy-urok-ta-vikoristannya-ikt-v-umovah-silsko-shkoli-26878.html>

26. Сучасний урок української мови // <https://vseosvita.ua/library/sucasnij-urok-ukrainskoi-movi-1548.html>

27. STEM Integration in K-12 Education Status, Prospects and Agenda for Research / Margaret Honey, Greg Pearson, and Heidi Schweingruber, Editors; // Committee on Integrated STEM Education National Academy of Engineering National Research Council, Committee on Integrated STEM Education, Washington D.C., 2014. - 180p. / www.nap.edu

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет іноземних мов
Наукове товариство студентів факультету іноземних мов

Програма заходів студентської наукової конференції
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
23 березня 2023 року

Пленарне засідання — 23 березня 2023 р., 11 год 00 хв.

Дистанційно
Join Zoom Meeting

<https://us04web.zoom.us/j/77755617240?pwd=PmvcKzdOF2s1LMvAcbhTIDEGBPsiB0.1>

Meeting ID: 777 5561 7240

Passcode: jFvZH9

Керівник — доц. Татаровська Олеся Василівна, заступниця декана факультету іноземних мов з наукової роботи

Секретар — Тацінець Марія, студентка групи ІНА-31, голова НТС факультету іноземних мов

1. Вітальне слово в.о. декана факультету іноземних мов, доц. Бораковського Любомира Адамовича.
2. Вітальне слово Голови Вченої Ради факультету, проф. кафедри міжкультурної комунікації і перекладу Володимира Трохимовича Сулима.
3. Вітальне слово заступниці декана факультету іноземних мов з наукової роботи, доц. Татаровської Олесі Василівни.
4. Доповідь декана факультету іноземної філології Волинського університету, проф. Макарук Лариси Леонідівни на тему: «Мультиmodalність сучасного англомовного масмедійного комунікативного простору».
5. Початок роботи у секціях 23 березня 2023 р., 12 год 30 хв.
6. Підсумкове засідання — 24 березня 2023 р., 13 год 00 хв. Звіти керівників секцій. Підсумки роботи звітної наукової конференції (дистанційно).

СЕКЦІЯ ЛІНГВІСТИКИ

Дистанційно

Керівник секції — доц. Татаровська О.В.

Секретар секції — Козак Софія

Join Zoom Meeting

<https://us04web.zoom.us/j/72330853848?pwd=exBcUseuJuS7PNctYaKYqNmZ2SFGSa.1>

Meeting ID: 723 3085 3848

Passcode: C2t4fk

З а с і д а н н я с е к ц і ї — 23 березня 2023 р., 12 год 30 хв.

1. *Аладишкіна Андріана*. The collocations of modal verbs in English and Ukrainian: “A comparative study” (доц. Дзера О. В.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
2. *Боднар Анастасія*. Функціонування військових термінів в публіцистичному дискурсі (на матеріалі текстів статей BBC) (д-р філологічних наук Іванишин Н. Л.). Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
3. *Гнатів Роксолана*. Лінгво-прагматичні особливості лексики російсько-української війни у французьких медіа. (доц. Піскозуб З. Т.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
4. *Іваненко Денис*. “Elvis” (2022) and Graceland in the context of country studies (доц. Войтюк С.М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
5. *Кобзар Назар*. Paradigm incompleteness of the English verb within the grammatical category of aspect (Assoc. Prof. Dilai I. P.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
6. *Ковалець Анастасія*. Проблема походження мови. (асист. Синякевич Б. І.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
7. *Мироненко Катерина*. Використання анімації як засобу вивчення англійської мови на середньому етапі (доц. Рудич О. О.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
8. *Решняк Дар'я*. Класифікація англійської морської термінології (лексико-семантичний аспект) (доц. Ківенко І. О.). Одеський національний морський університет
9. *Цап Юлія*. The pragmatic aspects of linguistic negation: Speechact, argumentation and pragmatic inference (assoc. Prof. Tatarovska O. V.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
10. *Яворська Наталія*. Неологізми, що з'явилися під час COVID (доц. Шум'яцька О. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
11. *Яремків Богдан*. Peculiaridades sociolingüísticas del español colombiano (prof. Mauevska O. T.). Львівський національний університет ім. Івана Франка

СЕКЦІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Дистанційно

Керівник секції — проф. Мацевко-Бекерська Л. В.

Секретар секції — Анетик Юлія

Join Zoom Meeting

<https://us04web.zoom.us/j/79108941407?pwd=AidUeYaL0aXuRkkmG7XA5b7cZBrYXa.1>

Meeting ID: 791 0894 1407

Passcode: 9bFW6a

З а с і д а н н я с е к ц і ї 23 березня 2023 р., 12 год 30 хв.

1. *Авраменко Олег*. Парадигма радості у романі Елеонор Портер «Поліанна» (проф. Грицак Н. Р.). Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
2. *Апетик Юлія*. Інтермедіальні акценти у романі Д. Брауна «Інферно» (проф. Мацевко-Бекерська Л. В.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
3. *Бабіч Михайло*. Тема влади грошей в світі і в душі людини (проф. Ніколенко О. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
4. *Балич Мар'яна*. Особливості жанру роману С. Кларк «Джонатан Стрендж та містер Норрелл» (доц. Кушнір І. Б.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
5. *Банера Олена*. 25th anniversary of “Titanic” (1997): the film vshistorical records (доц. Войтюк С. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
6. *Вонсач Анастасія*. Художні засоби творення опису сну в творі «Пісня про Роланда» (проф. Грицак Н. Р.). Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
7. *Гартман Лілія*. Поетика повістей Ульфа Старка (проф. Мацевко-Бекерська Л. В.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
8. *Григорович Юлія*. Рівні інтертекстуальності у збірці віршів у прозі М. Юрсенар «Вогні» (доц. Кушнір І. Б.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
9. *Добрівська Олена*. Поняття «свій»–«чужий» у романах Е. М. Ремарка (доц. Тарасюк Я. П.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
10. *Дурда Олександр*. Особливості військового конфлікту в збірці оповідань «Відьмак. Останнє бажання» А. Сапковського (оповідання «Край світу») (доц. Кучма Н. З.). Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
11. *Євдашко Анастасія*. «Різдвяна пісня в прозі» (1843) — твір про дитячі мрії й аксіологічний заповіт людству (проф. Ніколенко О. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
12. *Єременко Владислава*. Архетип диявола у світовій літературі (доц. Кушнір І. Б.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
13. *Зельман Анастасія*. Стилiстичні засоби і прийоми в автобіографічному романі “Queen of the World” Роберта Хардмана (проф. Бабелюк О. А.). Львівський державний університет безпеки життєдіяльності ДСНС України
14. *Іващенко Наталія*. Драма як літературний напрям та літературний жанр: сучасний науковий дискурс (доц. Конєва Т. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
15. *Князюк Софія*. Екзистенційна проблематика роману Е. М. Ремарка «Життя в позику» (проф. Грицак Н. Р.). Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
16. *Крячко Інна*. Ідейно-художня структура казкових творів Туве Янсон (проф. Ніколенко О. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
17. *Кудла Марія-Анна*. The genre diffusion in the context of postmodern literature (assoc. prof. Zavarynska M. S.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
18. *Курило Соломія*. Sightseeing with “Roman Holiday” (1953) on the 70th anniversary of its release (доц. Войтюк С. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
19. *Макушенко Валерія*. Своєрідність жіночих образів Шарлотти Бронте (проф. Ніколенко О. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка

20. *Марчевський Станіслав*. Екранізація трагедії «Гамлета» В. Шекспіра: сучасна рецепція (проф. Грицак Н. Р.). Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
21. *Москалик Марія-Марта*. Стилiстичні засоби та засоби графіки у романі Метью Макконагі «Greenlights» (проф. Бабелюк О. А.). Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
22. *Пархоменко Валерія*. Новаторство Ернеста Хемінгвея у жанрі роману «Прощавай, зброє» (проф. Ніколенко О. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
23. *Пасічна Єлизавета*. Проблематика і поетика драми Бернарда Шоу «Пігмаліон» (проф. Ніколенко О. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
24. *Процак Аліна*. Жанрово-стилістичні особливості англomовного апокаліптичного роману Garrett Graff “The Only Plane in the Sky: An Oral History of 9/11” (проф. Бабелюк О. А.). Львівський державний університет безпеки життєдіяльності ДСНС України
25. *Романюк Юлія*. Любов, яка перемагає війну (на матеріалі «Маленької книжки про любов» У. Старка) (доц. Куца Л. П.). ТНПУ ім. Володимира Гнатюка
26. *Сидор Христина*. Типологічні ознаки творів героїчного епосу («Пісня про Роланда» і «Слово о полку Ігоревім») (проф. Грицак Н. Р.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
27. *Сирота Олександра*. Сюжет випробування в романах Е. Ремарка (проф. Ніколенко О. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
28. *Склярєнко Ірина*. Особливості готичного роману «Джейн Ейр» Ш. Бронте (доц. Варецька С. О.). Львівський національний університет ім. Івана Франка.
29. *Скриник Віра*. Методика використання цифрових інструментів на уроках мовно-літературного циклу (професор Качак Т. Б.). Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
30. *Сьомак Лілія*. Тема втраченого покоління в творчості Е. М. Гемінгвея (проф. Ніколенко О. М.) Львівський національний університет ім. Івана Франка
31. *Тащинець Марія*. Жанрова специфіка роману «Голодні ігри» Сюзанни Коллінз (проф. Мацевко-Бекерська Л. В.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
32. *Усачова Калина*. Образи та мотиви перетворення реальності у поезії Шарля Бодлера (проф. Грицак Н. Р.). Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
33. *Фостяк Марта*. Жанрово-стилістичні доміанти ковідної літератури (на матеріалі роману Sarah Moss “The Fell”) (проф. Бабелюк О. А.). Львівський державний університет безпеки життєдіяльності ДСНС України
34. *Хілобок Марія*. Чарівний світ у казці Льюїса Керрола «Аліса в Країні Див» (проф. Ніколенко О. М.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
35. *Цой Єлизавета*. Причинно-наслідковий зв'язок у новелі Рюноске Акутагави «Павутинка» (проф. Бандровська О. Т.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
36. *Шмагало Софія*. Стилiстичні засоби у творі Агати Крісті «Таємниця блакитного потяга» (проф. Бабелюк О. А.). Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

СЕКЦІЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Дистанційно

Керівник секції — проф. Шмігер Т. В.

Секретар секції — асп. Романюк О. Ю.

Join Zoom Meeting

<https://us04web.zoom.us/j/75351846489?pwd=1D5gYrDXGCNzISSP6LibXyqIYlZjtn.1>

Meeting ID: 753 5184 6489

Passcode: 5f2RZJ

З а с і д а н н я с е к ц і ї — 23 березня 2023 р., 12 год 30 хв.

1. *Галамай Ірина*. Peculiarities of reproduction of the New England dialect in literary translation (based on Н. Р. Lovecraft's The Dunwich Horror and its translation into Ukrainian (assoc. Prof. Naniak Yu. O.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
2. *Грицик Діана*. Відтворення одиниць вимірювання у дитячій перекладній літературі (доц. Мазур О. В.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
3. *Золотайко Лілія*. Пожежно-специфічні елементи та їхні стратегії перекладу в розумінні техногенної безпеки (доц. Дем'янчук Ю.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
4. *Квач Альона*. Трагедія В. Шекспіра в українських перекладах (проф. Ніколенко О. М.). Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
5. *Рожак Ореста*. Використання та переклад умовних речень в науково-технічних текстах у сфері цивільного захисту (доц. Дем'янчук Ю.). Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
6. *Чорнопис Христина*. Translation in teaching foreign languages (доц. Дем'янчук Ю.). Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
7. *Шкурак Людмила*. Особливості українського перекладу символічних елементів та фразеологізмів у п'єсі Федеріко Гарсія Лорки «Дім Бернарди Альби» (доц. Маєвська О. Т.). Львівський національний університет ім. Івана Франка

СЕКЦІЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

Дистанційно

Керівник секції — доц. *Чорна-Климовець І. Ю.*

Секретар секції — *Гнатів Роксолана*

Join Zoom Meeting

<https://us04web.zoom.us/j/77383601547?pwd=abbEfP9HgHMLYXNsYrzZT5h5aiFbdE.1>

Meeting ID: 773 8360 1547

Passcode: 45uJeбл

З а с і д а н н я с е к ц і ї — 23 березня 2023 р., 12 год 30 хв.

1. *Гривнак Мар'яна*. Методика проведення інтегрованих уроків мови й читання в НУШ (проф. Качак Т. Б.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
2. *Гужа Марія*. Використання інтерактивних онлайн-платформ на уроках англійської мови як засобу формування лексико-граматичних навичок учнів (на прикладі платформ Quizlet та WordWall. (ст. викл. кафедри ін. мов Роспотнюк С. В.). Поліський національний університет, м. Житомир
3. *Калініченко Вікторія*. Інтерактивні методи та інтерактивні технології: спільне й відмінне (доц. Таранік-Ткачук К. В.). Київський національний лінгвістичний університет

4. *Кацак Соломія*. Вплив мультимедійних технологій на мотивацію школярів у процесі вивчення мовно-літературних дисциплін (проф. Качак Т. Б.). Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
5. *Кобзар Назар*. On teaching English syntax to Ukrainian student (assoc. Prof. Orshynska T. Z.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
6. *Корвацька Лідія*. Методичні аспекти роботи з підручником на уроках мовно-літературної галузі (проф. Качак Т. Б.). Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
7. *Корольчук Владислава*. The use of games in learning foreign languages in the New Ukrainian School (доц. Федоренко О. І.). Львівський національний університет ім. Івана Франка
8. *Кульчак Христина*. ІТ-технології в опрацюванні мовно-літературного матеріалу з учнями НУШ (проф. Качак Т. Б.). Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
9. *Панфьорова Анастасія*. Формування лексичної компетенції на уроках англійської мови у новій українській школі (доц. Сосяк М. М.). Дрогобицький ДПУ
10. *Соколовська Христина*. Застосування інтерактивних методів навчання української мови: позиція вчителя і позиція учнів (доц. Таранік-Ткачук К. В.). Київський національний лінгвістичний університет
11. *Сороколіт Ольга*. Сучасний погляд на діяльність учителя на уроці літератури: підготовка, проведення, аналіз (доц. Таранік-Ткачук К. В.). Київський національний лінгвістичний університет
12. *Тернівська Олена*. Дитяча література як засіб формування в молодших школярів патріотизму й національно свідомої позиції (проф. Качак Т. Б.). Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
13. *Шарварок Златослава*. Освітній чи навчально-виховний процес: законодавча позиція, тлумачення термінів, сприйняття вчителів-практиків (доц. Таранік-Ткачук К. В.). Київський національний лінгвістичний університет
14. *Шевчук Катерина*. Поліфункціональність уроку української мови як ознака нової освітньої парадигми навчання (доц. Таранік-Ткачук К. В.). Київський національний лінгвістичний університет
15. *Яручик Олесь*. Труднощі викладання англійської мови серед вчителів-початківців (доц. Шелудченко С. Б.). Волинський національний університет імені Лесі Українки